

11.HAFTA

Kierkegaard

Korku ve Titreme (1843)

Søren Kierkegaard

Korku ve Titreme, varoluşçuluğun en temel eserlerinden biri olarak kabul edilir.

Uzmanlar, *Korku ve Titreme*'yi, kısmen Kierkegaard'ın otobiyografisi olarak da görür. Kierkegaard'ın, Tanrı konusunda çalışmak, kendisini dinsel yaşama adanmak için nişanlısı olan Regine Olsen ile olan ilişkisini bitirmiş olmasının hikayesi esere yansımaktadır.

Bununla birlikte *Korku ve Titreme*'de Kierkegaard, Hristiyanlığın teolojik temellerindeki problemlere; İbrahim ve İshak'ın hikayesine bakar ve bunların insanileştirilmesi ile ilgilenir.

Kierkegaard, kitabın başlığını İncil'den (Filipililer 2: 12) almış görünmektedir.

Kierkegaard, İncil'de Tanrı'nın İbrahim'e, oğlu İshak'ı kurban etmesini emreden olaya bakar. Temel ilgisi, İbrahim'in bıçağı alıp bu emri yerine getirip getirmeyeceği sorusudur. Bununla birlikte Kierkegaard, İbrahim'in karar vermek zorunda kalma biçimine bakarak, bu sahnede onun endişe, korku ve felsefi krizini inceler. Bu sahneye ilişkin değerlendirmelerine bakıldığında Kierkegaard, imanın doğasını, insan sevgisine karşı Tanrı sevgisini, Tanrı inancına eşlik eden korku gibi temaları araştırır.

Korku ve Titreme, İbrahim ve İshak'ın hikayesini tanıtan bir giriş ile başlar. Bu bölümü, alçakgönüllü bir adam olmasına rağmen, İbrahim'in nasıl bir iman babası olduğunu araştırması takip eder. Kierkegaard, İbrahim'in kişiliğinde Tanrı'nın kullanabileceği şeylere bakar; burada bulunduğu ayrıntılar aracılığıyla, insanın mücadele etme isteğinin onu öne çıkaracak şey olduğunu gösterir. Bu sayede Kierkegaard, kendi oğlunu feda etmeye istekli bir insanın, nasıl olur da inancın babasına dönüşebileceğini görmek istemektedir.

Bu bağlamda çözülmesi gereken üç problem ortaya çıkar:

(1) Etiğin teolojik bir askıya alınışı söz konusu mudur?

Kierkegaard, *Korku ve Titreme*'de etik olanın ne olduğunu sormaktadır. Hegel'e göndermede bulunarak, otorite olarak tanınanın iyi olarak da kabul edilmesi öznel iradenin hakkı olduğunu belirtir. Ancak İbrahim, çevresini saran etik gereklilikleri ile Tanrı'ya karşı mutlak görevi olarak gördüğü şeyler arasında seçim yapmak zorunda kaldığı zor bir durumdadır. Kierkegaard'a göre, İbrahim'in Tanrı'ya olan mutlak görevinin, doğru-yanlıştaki kişisel kabulleri aşmaktır; bu nedenle Kierkegaard, Hegel'in değerlendirmesine katılmaz.

(2) Tanrı'ya karşı mutlak bir ödev var mıdır?

Kierkegaard Tanrı'ya karşı mutlak ödev kavramını araştırır. Bu araştırmasını yaparken, kabullerini Hegel ve Descartes'in varsayımları ile karşılaştırır. Boyun eğme eyleminin inanç gerektirmediğini belirtir, çünkü aldığı onların ebedi bilincidir. Kierkegaard, Tanrı'ya teslim olma sürecini, kendisinden talep edileni yapmak için çaba gösteren felsefi bir eylem olarak tanımlar. Bu, Tanrı'nın iradesini içselleştirme, Tanrı'ya olan sevgisi aracılığıyla sonsuzluk bilinci ile bir oluncaya kadar kendini boyun eğmeye bırakan bir süreçtir. Kierkegaard bunu en yüksek varoluş hali dediği dini yaşam biçimi olarak görür. Bu nedenle boyun eğme eylemi kişinin ebedi bilincini geliştirmektir; inancın da ötesine geçen bir durumdur. Kierkegaard'a göre, Tanrı iradesine boyun eğmenin en yüksek varoluş biçimi olduğu için İbrahim her şeyden önce Tanrı'ya olan mutlak ödevini yerine getirme hakkına sahiptir. Kierkegaard, Hristiyanlığın kökeninin paradoks olduğunu varsaymaktadır; bu nedenle kişi ya onu tam olarak kabul etmelidir ya da tamamen reddetmelidir.

(3) İbrahim'in vaadini Sara'dan, Elyesa'dan ve İshak'tan gizlemesi etik olarak savunabilir mi?

Kierkegaard'ın keşfettiği ve anlamaya çalıştığı son problem, İbrahim'in İshak'ı feda etme planlarını eşi Sara'dan, güvenilir hizmetçisi Elyesa'dan ve oğlu İshak'ın kendisinden gizleme kararındadır. Kierkegaard, İbrahim'in, üzerine düşünülen kader olarak bilinen bir süreçle meşgul olduğunu ve sadece oğlunun yaklaşan kaybından ötürü değil, aynı zamanda bilinmeyen bir güçle yeni ilişkisini kazanmanın karmaşık sevincini de yaşadığını belirtir. Bu karmaşık duygu durumu, kendinde sessiz, içe doğru düşünmesi aracılığıyla yaşanmaktadır. Kierkegaard, Tanrı'nın İbrahim'i atadığı görevin o kadar dehşet verici olduğunu, Tanrı ile benzersiz bir bağlantısı olmayan hiç kimsenin neden bunu yapmak üzere olduğunu anlayamayacağını belirtir. İbrahim, Tanrı'nın sözlerine kulak verdiği ve oğlunu feda etmeye istekli olduğu için bir iman şövalyesi haline gelir; ancak bunu başkalarına açıklamanın bir yolu yoktur. İbrahim acı çekmektedir. Kierkegaard'a göre İbrahim bu yükü tek başına taşıyarak soylu bir şekilde hareket etmektedir. Bilindiği gibi, İbrahim'in inancı adına yükünü tek başına taşıdığı bu acı, Tanrı'nın gerçekten istediği fedakarlıktı. İshak sonunda kurtulur. Öyleyse İbrahim'in imanı Tanrı'nın sevgisi ile özdeşleşmiştir.

Søren Kierkegaard, *Korku ve Titreme*, (çev. N. E. Düzen), Pharmakon. Ankara, 2015.